

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ  
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ



## **ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція  
«Сучасні тенденції та розвиток соціально-  
економічних систем»**

*в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module  
«Інституційні трансформації фінансової системи в епоху  
цифрової економіки: досвід ЄС для України»  
(Грантова Угода № 101127532).*

**29 квітня 2026 р.**  
м. Харків

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ  
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

## **ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція**

### **«Сучасні тенденції та розвиток соціально- економічних систем»**

*в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module  
«Інституційні трансформації фінансової системи в епоху  
цифрової економіки: досвід ЄС для України»  
(Грантова Угода № 101127532).*

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та розвиток соціально-економічних систем»: (в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module «Інституційні трансформації фінансової системи в епоху цифрової економіки: досвід ЄС для України» (Грантова Угода № 101127532): тези доповідей, 29 травня 2026 р. – Харків: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2026.

Наведені тези пленарних та секційних доповідей за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок. Представлені результати теоретичних і практичних досліджень у галузі економіки, управління, підприємництва, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, публічного управління, фінансової системи та облікових практик, а також правничих наук.

Відповідальний за випуск:

Власенко Т. А.

Роботи надруковані з авторських оригіналів, що надані оргкомітету, за авторської редакції.

Електронний варіант матеріалів конференції доступний на сайті конференції:

<http://www.kafepm.hneu.edu.ua/>

<i>Gavkalova Nataliia, Kunitsyn Oleh</i>	248
EUROPEAN DIGITAL INNOVATION HUBS AS POTENTIAL DRIVERS FOR THE CIRCULAR ECONOMY	
<i>Галайда Ярослав Дмитрович</i>	250
ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ КАДРОВОГО ДЕФЦИТУ В УКРАЇНІ	
<i>Єршова Наталя Юріївна, Портна Оксана Валентинівна, Хорошко Олег Владиславович</i>	252
МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕЗІЛЬЄНТНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	
<i>Жорник Валентина Олександрівна</i>	254
ЄДИНИЙ ПОРТАЛ ПОВІДОМЛЕНЬ ВИКРИВАЧІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
<i>Кукса Валентина Михайлівна</i>	256
КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Луговий Богдан Владиславович, Андрієнко Анна Денисівна</i>	259
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
<i>Лугова Вікторія Миколаївна, Гапонов Максим Олександрович</i>	261
ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ВІЙНИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ	
<i>Мамедлі Абрах</i>	264
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РЕСУРС ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФРАГМЕНТАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Молодецький Геннадій Геннадійович, Луговий Богдан Владиславович</i>	266
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ ЯК ОСНОВА АДАПТАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ ДО НОВИХ ВИКЛИКІВ	
<i>Пільціков Ілля Сергійович</i>	269
ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ТРАНСФОРМАЦІЄЮ ТА РОЗВИТКОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ТРЕТЯ МІСІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ, НАСЕ-2.1 UA ТА ПРІОРИТЕТИ UKRAINE FACILITY	
<i>Романовська Юлія Анатоліївна</i>	270
РИЗИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
<i>Сиромолот Едуард Анатолійович</i>	272
ОЦІНКА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВПЛИВУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОНОВЛЕННЯ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	

## ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ВІЙНИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВІДНОВЛЕННЯ

**Лугова Вікторія Миколаївна**, к.е.н, доц., доцент кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, viktoriia.luhova@hneu.net

**Гапонов Максим Олександрович**, здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, maksgaponov43@gmail.com

Демографічна ситуація в Україні впродовж останніх років залишається однією з найбільш гострих соціально-економічних проблем, що суттєво впливає на розвиток держави, функціонування ринку праці, систему соціального забезпечення та перспективи повоєнного відновлення країни. Особливої актуальності ця проблема набула в умовах повномасштабної війни, яка спричинила значні людські втрати, масову зовнішню та внутрішню міграцію населення, погіршення рівня життя громадян, зниження народжуваності та поглиблення демографічної кризи [1].

Слід зазначити, що останні офіційні статистичні дані щодо чисельності населення України були оприлюднені станом на 1 січня 2022 року. Проте міжнародні організації, наукові установи та аналітичні центри продовжують здійснювати оцінки й прогнозування демографічної динаміки на наступні роки. За результатами досліджень Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, на початку 2022 року чисельність населення України оцінювалася приблизно у 42 млн осіб. Уже в середині 2024 року цей показник знизився до 35,8 млн осіб, що свідчить про масштабні демографічні втрати за надзвичайно короткий період часу [2]. При цьому лише близько 31,1 млн осіб проживають на територіях, які перебувають під контролем державної влади та де забезпечується повноцінне функціонування державних інституцій..

У табл. 1 наведено динаміку чисельності населення України у 2015–2040 рр.

Таблиця 1

Динаміка чисельності населення України у 2015–2040 рр. (2025–2040 рр. прогнозні дані)

Рік	Чисельність населення, млн осіб	Джерело даних	Характер даних
2015	42,9	Мінфін	фактичні
2016	42,8	Мінфін	фактичні
2017	42,6	Мінфін	фактичні
2018	42,4	Мінфін	фактичні
2019	42,2	Мінфін	фактичні
2020	41,9	Мінфін	фактичні
2021	41,6	Мінфін	фактичні
2022	41,2	Мінфін	фактичні
2023	33,2	МВФ	оціночні
2024	35,8	МОЗ / демографічні оцінки	оціночні
2025	33,0	МВФ	прогноз
2026	34,2	МВФ	прогноз
2027	34,5	МВФ	прогноз
2040	25,0	Інститут демографії та проблем якості життя НАН України	прогноз

Наведені дані свідчать про стійку тенденцію до скорочення чисельності населення України у довгостроковій перспективі. Особливо різке зменшення чисельності населення спостерігається після 2022 року, що безпосередньо пов'язано з воєнними діями, масовою

міграцією громадян, тимчасовою окупацією окремих територій, зниженням рівня народжуваності та погіршенням соціально-економічних умов життя населення. За прогнозами науковців, у разі збереження сучасних демографічних тенденцій чисельність населення України до 2040 року може скоротитися до 25 млн осіб [3]. Така ситуація створюватиме значні виклики для економіки країни, системи зайнятості, ринку праці, пенсійного забезпечення та соціальної сфери загалом.

Однією з найбільш небезпечних тенденцій залишається перевищення смертності над народжуваністю. За даними Forbes Ukraine, у 2024 році в Україні було зареєстровано 495 090 смертей, тоді як кількість народжених становила лише 176 780 осіб, тобто смертність майже втричі перевищила народжуваність [4]. Такі показники свідчать про поглиблення депопуляційних процесів та погіршення демографічної структури населення. Особливо складною залишається ситуація у регіонах, які найбільше постраждали від бойових дій та руйнувань інфраструктури.

Суттєвий вплив на демографічну ситуацію має також зовнішня міграція населення. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на 2023 рік у країнах Європи перебувало майже 6 млн українських громадян, які були змушені залишити територію України через війну [5]. Найбільшу кількість українських переселенців прийняли Німеччина, Польща та Чехія. Значна частина мігрантів є особами працездатного віку та молоддю, що негативно впливає на формування людського капіталу та відновлення економічного потенціалу держави. Водночас демографічна криза має не лише кількісний, а й якісний вимір. Зниження рівня життя населення, погіршення доступу до медичних послуг, психологічні наслідки війни, руйнування соціальної інфраструктури та нестабільність ринку праці суттєво ускладнюють процес відтворення населення. У таких умовах особливого значення набуває необхідність формування ефективної державної демографічної політики, спрямованої на підтримку сімей, стимулювання народжуваності, створення умов для повернення мігрантів та забезпечення соціальної стабільності.

Перспективи демографічного відновлення України в умовах повоєнної трансформації суспільства пов'язані з необхідністю реалізації комплексної державної демографічної та соціально-економічної політики, спрямованої на стабілізацію чисельності населення, відновлення трудового потенціалу та забезпечення сталого розвитку держави. Війна спричинила суттєве скорочення населення України внаслідок значних людських втрат, масової зовнішньої міграції, зниження народжуваності та погіршення вікової структури населення. За таких умов питання демографічного відновлення набуває стратегічного значення для забезпечення економічної безпеки держави, функціонування ринку праці та формування людського капіталу.

Одним із ключових напрямів демографічної політики має стати стимулювання народжуваності та підтримка молодих сімей. Зниження рівня народжуваності в Україні зумовлене не лише воєнними діями, а й загальною соціально-економічною нестабільністю, невпевненістю населення у майбутньому, проблемами зайнятості та житлового забезпечення. У зв'язку з цим важливого значення набуває впровадження державних програм фінансової підтримки сімей із дітьми, розвитку доступного житла, удосконалення системи соціальних виплат і створення сприятливих умов для поєднання професійної діяльності та батьківства. Особливу увагу необхідно приділяти розвитку мережі дошкільних закладів, підтримці працюючих батьків та забезпеченню гендерної рівності у сфері праці. Важливим чинником демографічного відновлення є повернення українських мігрантів та створення умов для їх реінтеграції у соціально-економічне життя держави. Значна частина населення, яка виїхала за кордон унаслідок війни, складається з осіб працездатного віку, молоді та висококваліфікованих спеціалістів. Тому державна політика повинна бути спрямована на створення привабливих умов для повернення громадян через забезпечення безпеки, стабільного працевлаштування, конкурентної заробітної плати, розвиток підприємництва та підтримку професійної самореалізації. Особливого значення набуває створення програм підтримки для молодих фахівців, науковців, педагогів, медичних працівників та спеціалістів технічних професій, які є

критично важливими для повоєнного відновлення економіки. Суттєву роль у процесі демографічного відновлення відіграє розвиток системи охорони здоров'я. Воєнні дії спричинили погіршення стану фізичного та психічного здоров'я населення, збільшення кількості осіб з інвалідністю, поширення психологічних травм та зростання потреби у реабілітаційних послугах. У зв'язку з цим необхідним є модернізація медичної інфраструктури, розвиток системи психологічної допомоги, реабілітації та соціальної підтримки населення. Особливу увагу слід приділяти охороні материнства і дитинства, профілактиці захворювань та забезпеченню доступності медичних послуг у регіонах, що постраждали від бойових дій. Не менш важливим напрямом є забезпечення зайнятості населення та розвиток людського капіталу. Повоєнне відновлення економіки потребуватиме значної кількості кваліфікованих працівників у сфері будівництва, промисловості, транспорту, енергетики, медицини, освіти та цифрових технологій. Це зумовлює необхідність модернізації системи професійного навчання, розвитку програм перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, а також активного впровадження концепції навчання впродовж життя. Особливого значення набуває створення сучасної системи професійної орієнтації молоді та адаптації працівників до нових умов ринку праці. Водночас ефективне демографічне відновлення неможливе без розвитку сучасної соціальної інфраструктури. Насамперед це стосується відновлення житлового фонду, транспортної системи, закладів освіти, охорони здоров'я та культурної сфери. Наявність комфортного та безпечного середовища проживання є важливим чинником повернення населення, підвищення якості життя та стабілізації демографічної ситуації. Значну роль у цьому процесі відіграє розвиток регіональної політики, спрямованої на відновлення постраждалих територій та зменшення диспропорцій між регіонами. Особливої уваги потребує розвиток системи психологічної підтримки населення. Наслідки війни спричинили значне психоемоційне навантаження на суспільство, що впливає на рівень соціальної адаптації, трудової активності та демографічної поведінки населення. Тому важливим завданням держави є створення ефективної системи психологічної допомоги, підтримки ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, дітей та сімей, які постраждали від війни.

Таким чином, перспективи демографічного відновлення України безпосередньо залежать від ефективності державної політики у сфері соціального захисту, зайнятості, охорони здоров'я, освіти та розвитку людського капіталу. Комплексне вирішення демографічних проблем має стати одним із пріоритетних напрямів повоєнного розвитку держави, оскільки саме людський потенціал є основою економічного зростання, соціальної стабільності та національної безпеки України.

#### **Перелік використаних джерел.**

1. Напорчук Д. Демографічна ситуація в Україні в умовах воєнного конфлікту // Modeling the Development of the Economic Systems. 2024. № 1. С. 235–241. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-35>
2. Населення України [2023]. Мінфін. URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/> (дата звернення 27.02.2025)
3. Скільки населення в Україні: оцінка на сьогодні та прогноз до 2051 року. URL : <https://www.rbc.ua/rus/news/skilki-naselennya-ukrayini-otsinka-sogodni-1727847652.html>
4. Смертність в Україні майже втричі перевищила народжуваність у 2024-му. Журнал Forbes Ukraine. URL : <https://forbes.ua/news/smernist-v-ukraini-mayzhe-utrichi-perevishchila-narodzhuvanist-u-2024-mu-31012025-26762>
5. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainciv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html>

